

A személytelenség kifejezése finnugor nyelvekben

Magyar Nyelvtudományi Társaság
Budapest, 2015. 05. 19.

F. Gulyás Nikolett
ELTE Finnugor Tanszék

Mi a közös ezekben a mondatokban?

(1) *Odakint havazott.*

(2) *Valaki elvitte a rádirom.*

(3) *A módosító javaslat benyújtásra került.*

(4) *Esőtől illatozik itt minden.*

(5) *Itt vadásztak.*

(6) *A kutya be lett oltva.*

(7) *A folyó be van fagyva.*

(8) *Nekem tetszik ez a zene.*

(9) *Az ember szereti, ha előre tud tervezni.*

A személytelenség kódolási stratégiái

(1) *Odakint havazott.*

(2) *Valaki elvitte a rádirom.*

(3) *A módosító javaslat benyújtásra került.*

(4) *Esőtől illatozik itt minden.*

(5) *Itt vadásztak.*

(6) (?) *A kutya be lett oltva.*

(7) (?) *A folyó be van fagyva.*

(8) *Nekem tetszik ez a zene.*

(9) *Az ember szereti, ha előre tud tervezni.*

Az előadás felépítése

- a vizsgálat kérdései, feltevései
- a vizsgált nyelvek és szerkezet típusok
- a személytelenség definíciója/definíciói
- anyag, módszer, adatok
- példák
- (előzetes) eredmények

A kutatásról

- „Személytelen szerkezetek finnugor nyelvekben”
 - melyek a személytelen szerkezetek?

- mi a személytelenség?
- leíró jellegű, összehasonlító vizsgálat
- elsősorban tipológiai összevetés
- funkcionális-kognitív elméleti keret

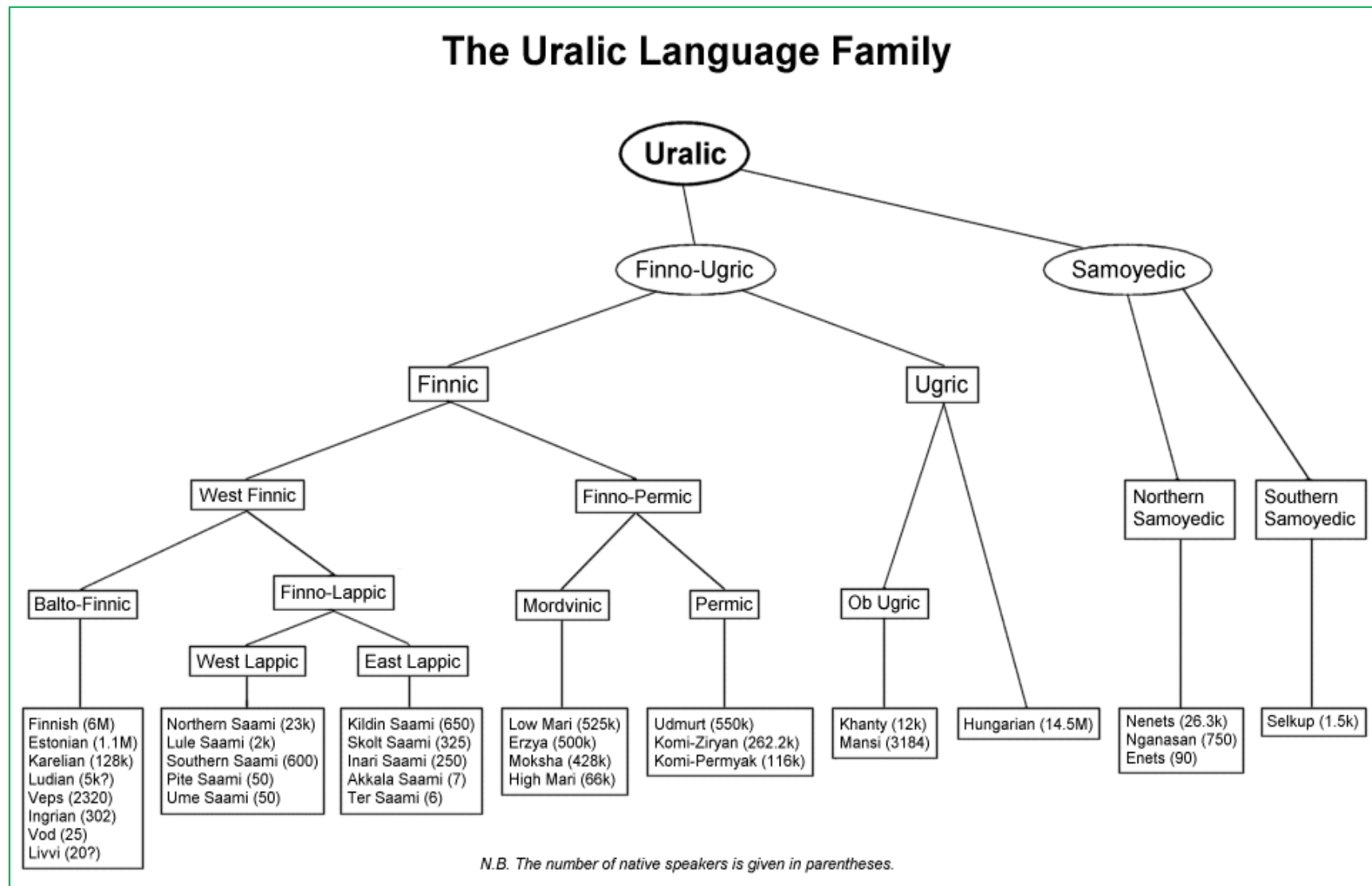
Kérdések

- elméleti:
 - lehetséges-e egységes keretben vizsgálni a személytelenség kódolási stratégiáit a finnugor nyelvekben?
- gyakorlati:
 - milyen szerkezetek vannak a vizsgált nyelvekben?
 - ezek milyen gyakoriságban fordulnak elő?
 - milyen elrendezésben vannak egymással?
 - hogyan használják ezeket a szerkezeteket?
 - van-e valamilyen speciális, finnugor(nak tekinthető) sajátosság?
- eredetük (belső fejlődés, átvétel, közös eredet)

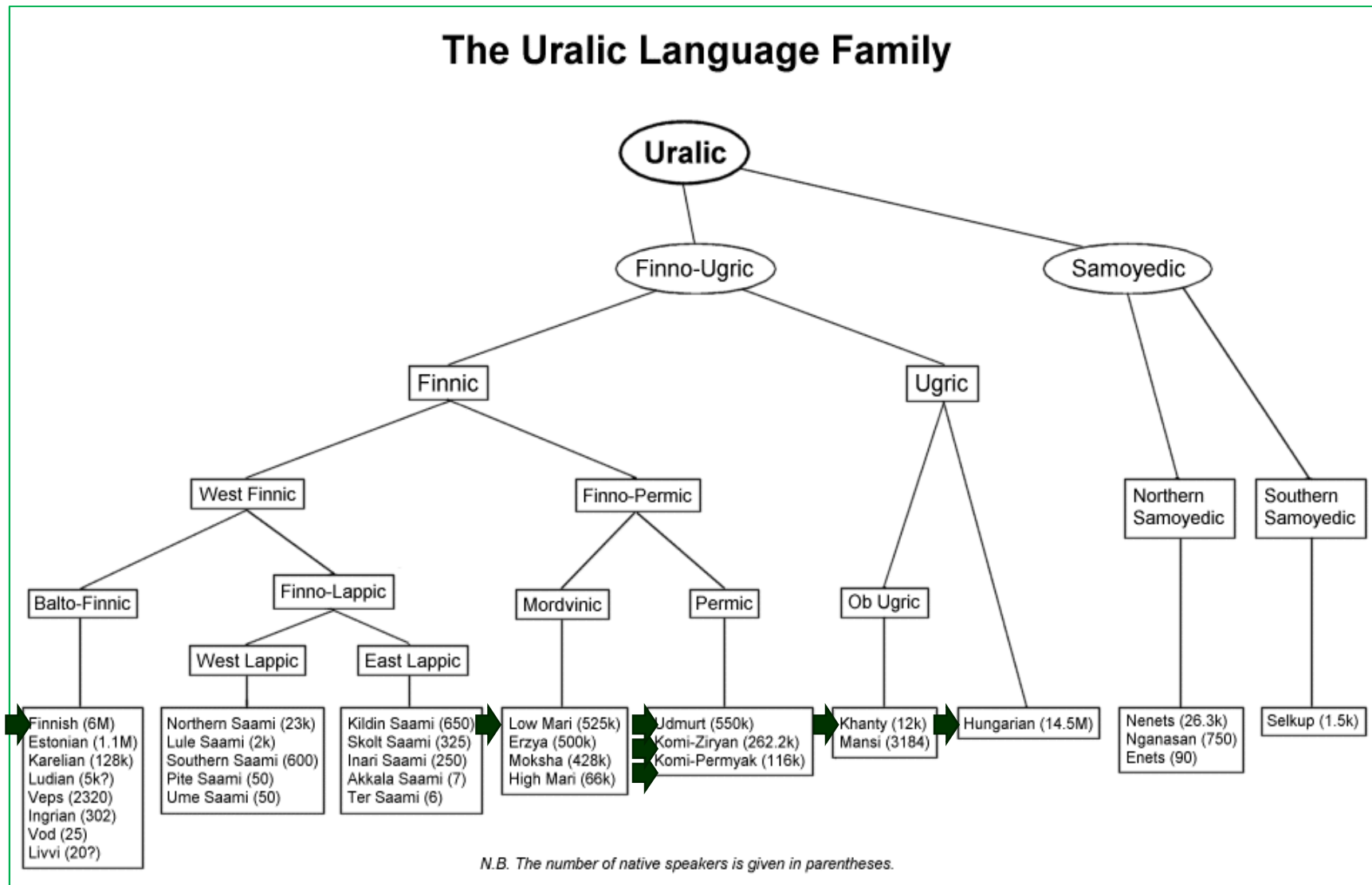
Az előadás felépítése

- a vizsgálat kérdései, feltevései
- **a vizsgált nyelvek és szerkezet típusok**
- a személytelenség definíciója/definíciói
- anyag, módszer, adatok
- példák
- (előzetes) eredmények

A vizsgált nyelvek

A vizsgált nyelvek

A vizsgált nyelvek státusa

	finn	komi- permják	szurguti hanti	magyar
beszélők száma	5.392.180	63.100	kb. 2000	12.605.590
EGIDS szint	1 (nemzeti)	5 (fejlődő)	6b (veszélyeztetett)	1 (nemzeti)
vizsgált változat	írott köznyelv és írott beszélt nyelv	írott, sztenderdizált (?) változat kudimkari nyelvjárás	lejegyzett beszélt nyelv, nem sztenderdizált tromagáni és jugáni nyelvjárás	írott köznyelv és írott beszélt nyelv

(Lewis et al. 2014)

A vizsgált nyelvek néhány grammatikai jellemzője

	finn	komi- permják	szurguti hanti	magyar
esetek száma	15	18	9	18-23
mondatszer- zési minta	nom-akk (S/A $\neq$ P)	nom-akk (S/A/P és S/A $\neq$ P)	nom-akk (S/A/P és S/A $\neq$ P)	nom-akk (S/A $\neq$ P)
jelöletlen tárgy	csak főneveknél, korlátozott	csak főneveknél, gyakori	a főnév mindig jelöletlen	ritka (csak px-es alak)
névszói állítmány	nincs	lehetséges (fn, mn, hat)	csak 3. személyben	csak 3. személyben
infinit igealak	inf, ptc , ger (+ P + Case)	inf, ptc , ger (+ P + Case)	inf, ptc , ger (+ P + Case)	inf , <i>ptc</i> , ger (+ P + Case)
szórend	SVO	<i>SVO</i>	SOV	SOV/SVO
pro-drop	1, 2	igen	igen	igen

Szerkezettypusok

- időjárási kifejezések
- Sg3 szerkezet
- Pl3 szerkezet
- határozatlan névmási szerkezet
- generikus főneves szerkezet
- reflexív személytelen szerkezet
- kauzatív személytelen szerkezet
- participiális személytelen passzív szerkezet
- gerundiumos személytelen passzív szerkezet
- reflexív személytelen passzív szerkezet
- (egzisztenciális és lokatív szerkezetek, Sg2, Pl1, modálisok, funkcióigés szerkezetek, nominalizációk)

Szerkezettypusok

- időjárási kifejezések
- Sg3 szerkezet
- **P13 szerkezet**
- határozatlan névmási szerkezet
- **generikus főneves szerkezet**
- reflexív személytelen szerkezet
- **kauzatív személytelen szerkezet**
- participiális személytelen passzív szerkezet
- gerundiumos személytelen passzív szerkezet
- reflexív személytelen passzív szerkezet
- (egzisztenciális és lokatív szerkezetek, Sg2, P11, modálisok, funkcióigés szerkezetek, nominalizációk)

Az előadás felépítése

- a vizsgálat kérdései, feltevései
- a vizsgált nyelvek és szerkezet típusok
- **a személytelenség definíciója/definíciói**
- anyag, módszer, adatok
- példák
- (előzetes) eredmények

A terminológiáról

Seefranz-Montag (1984): személytelen-személyes disztribúció (morfológiai)

Holvoet (2001: 363): „feladata esemény, állapot leírása, melyeknek határozatlan (referenciális vagy nem) alany tulajdonítható.” (funkcionális)

Méndez-Naya – López-Couso (1997: 7): „csak bizonyos igék személytelen használata” (szemantikai)

Vihman (2002): szemantikailag „negyedik” személy; az ige dinamikusságát nem változtatják (műveletalapú)

Sansó (2006): a személytelen szerkezetek az ágens defókuszálásával jönnek létre (funkcionális)

Összegezve

- a személytelenségnek nincs egységes definíciója; a vizsgálat tárgya is kérdéses (vö. Siewierska 2008a, Malchukov – Siewierska 2011)
- Siewierska (2008: 116): „From the structural point of view impersonalization is associated with the **lack of a canonical subject**, from the functional perspective with *agent defocusing*.”

hagyományos	strukturalista	generatív	funkcionális-kognitív
ahol nincs személyjelölő elem / ahol „személytelen a használat”	morfoszintaktika ilag nem vagy kevésbé jelölt az alany	az alany nincs jelen a felszíni szerkezetben	az ágens lefokozott a topik/trajektor nem prototipikus
Seeffranz-Montag 1984, Stipa 1962	Tuomikoski 1971	Svenonius 2002	Langacker 1991, 1999, Givón 1990

Finnugrisztikai előzmények

- Összegző munkák:
 - Stipa (1962): alany és predikátum viszonya; csak az alanytalan igék személytelenek; a szintaktikai alany alapján
 - Schiefer (1981): morfoszintaktikai alapon; tág értelmezés (passzív és cselekvésnevek is)
 - Bartens (1995): a finnugor nyelvek időjárási kifejezései (formai és szemantikai jellemzők)
 - Salo (2011): a finnugor nyelvek időjárási kifejezései, reflexív és passzív szerkezetek tipológiai keretben
- Finn: Helasvuo–Vilkuna (2011), Helasvuo–Huumo (2010)
- Permjak: Selkov (1967), Lytkin (1962), Kalina–Raspopova (1983), Cypanov (2004), Bartens (2000)
- Szurguti hanti: Csepregi (2011), Solovar (2009), Kulonen (1989), Honti (1984), Filchenko (2007)
- Magyar: Tóth (2000), Tolcsvai Nagy (2012, 2013)

Egy lehetséges definíció - tipológiai megközelítés

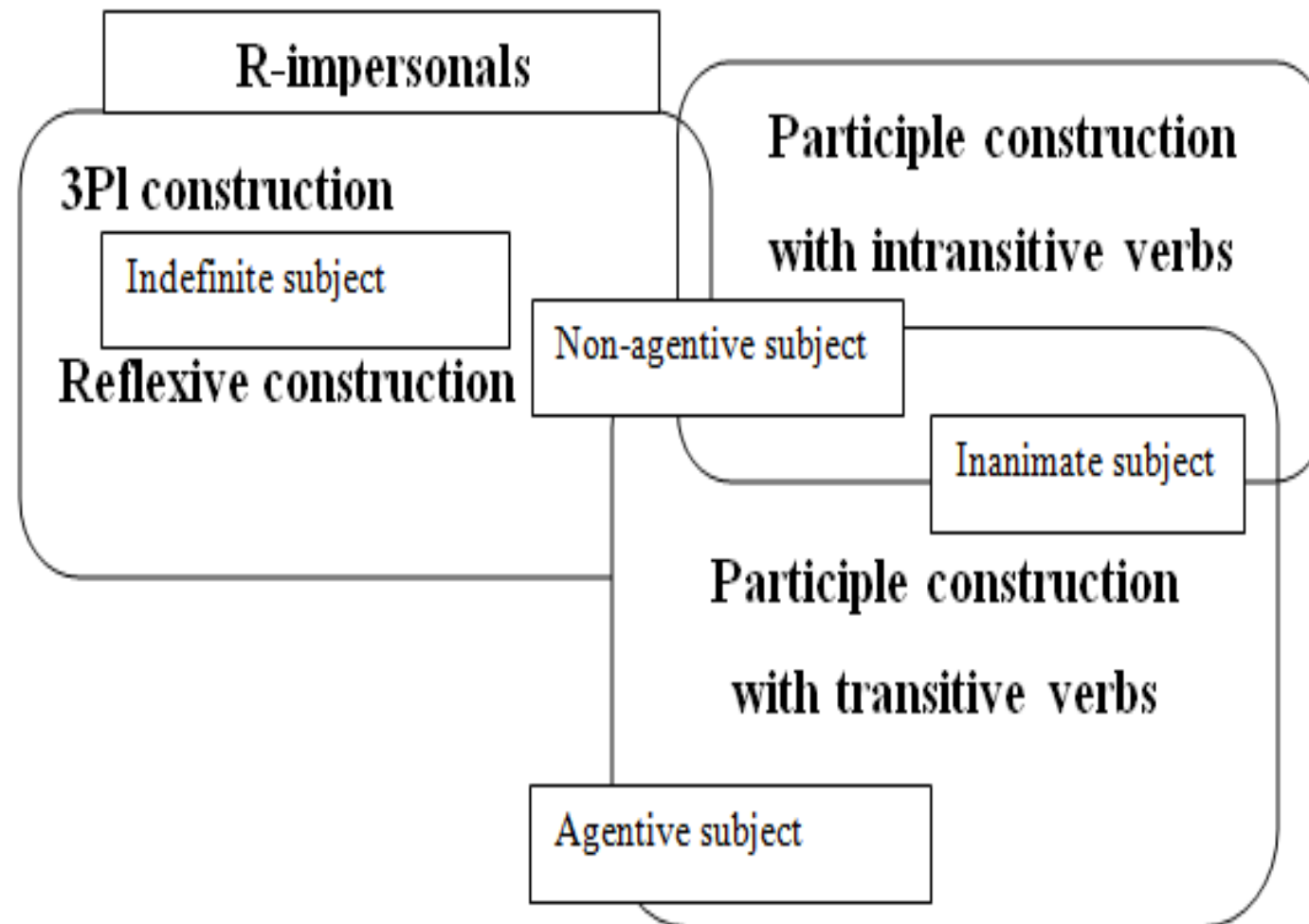
- Keenan (1976), Malchukov–Ogawa (2011):
- az alany nem prototipikus
 - tehát személytelen ha az **nem** egy:
- topikális (feltűnő, mondat- vagy szövegszinten)
- referenciális (egyértelműen egy konkrét egyedet jelöl)
- ágens (cselekvőképes, akaratlagos)
- emberi, élő
- határozott

argumentumot kódol

- átfedések, skalaritás, prototípus vs. hálózat

Példa: A prototípus-elv alkalmazása az udmurtban

F. Gulyás-Speshilova 2014

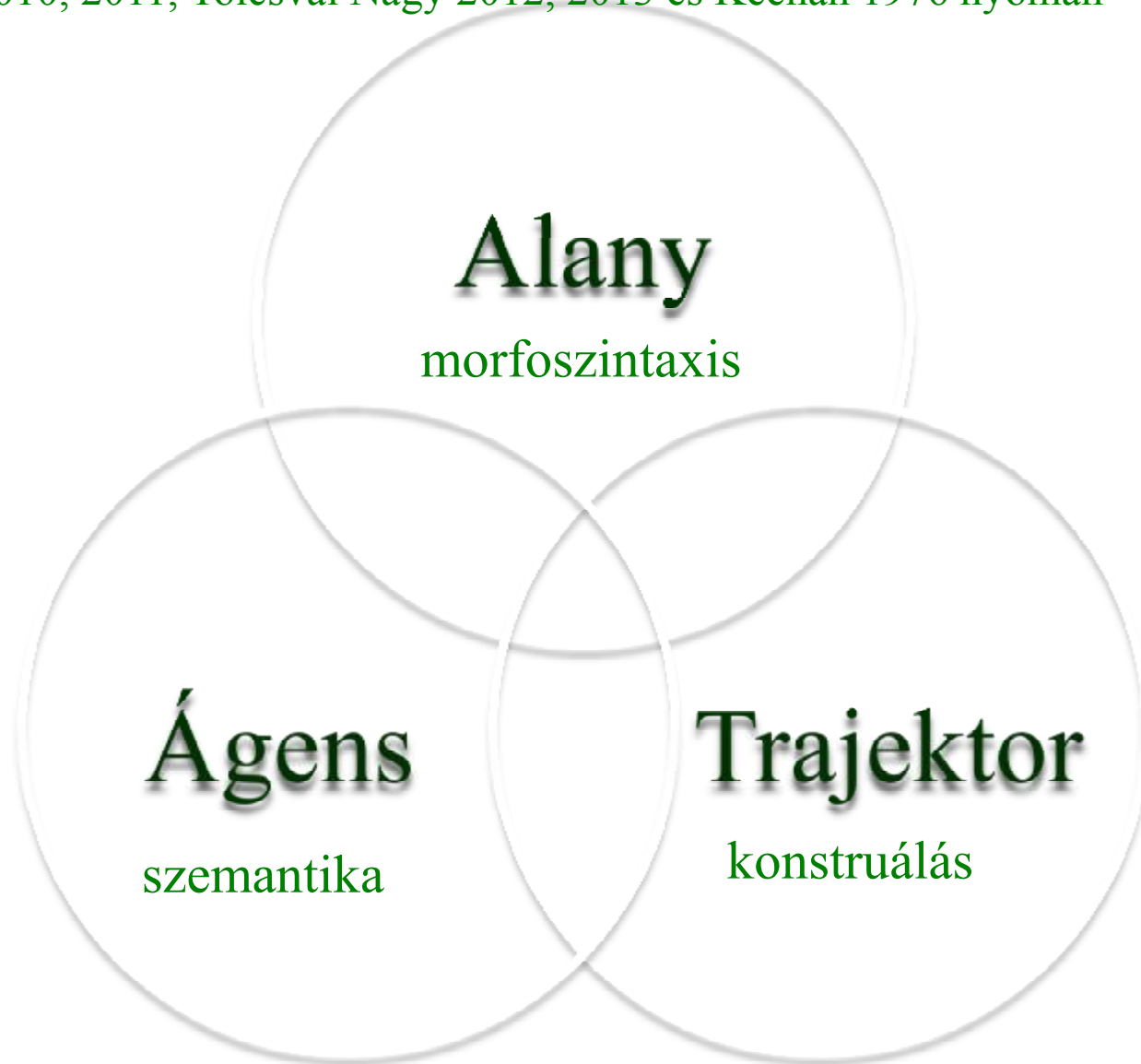

A kutatás során használt definíció

- személytelenek azok a szerkezetek, amelyek eleme(i) az adott nyelvben prototipikusnak tekinthető alany, ágens, trajektor kategóriájától részben vagy teljesen eltér(nek)
- alany: grammatikai kategória, amelyet morfológiai jegyek és szintaktikai viselkedés jellemez
 - (10) *Peti tejet iszik.* vs. *Az ajtót kinyitották.*
- ágens: szemantikai (tematikus) szerep, mely az eseményszerkezetben elfoglalt helyet jelzi
 - (11) *Peti tejet iszik.* vs. *Petinek melege van.*
- trajektor: egy konstruálási viszonyban a (mindenkori beszélő és hallgató számára) a legfeltűnőbb résztvevőt kódolja (elsődleges figura)
 - (12) *Peti betörte az ablakot.* vs. *Az ablak betört.*

Egy többszintű modell

Siewierska 2010, 2011, Tolcsvai Nagy 2012, 2013 és Keenan 1976 nyomán

A leírás kategóriái

- referencialitás:
 - nem korlátozott (személytelen), ha a beszélő nem képes azonosítani egy sor egyedet, vagy azok egy csoportját, mely csoport nem individuumok egysége; inkább egzisztenciális (nem univerzális); speciális időbeli referenciája van; kizárja a beszélőt; gyakran tiltja az igei korlátozásokat (Siewierska 2008b)
- olvasat:
 - Creissels (2008): az olvasó által konstruált jelentés alapján az esemény lehet: speciális-egzisztenciális > határozatlan-univerzális > univerzális > személyes
- gyakoriság:
 - Bybee (2006): a mintázatok ismétlődése megerősíti az adott szerkezetet produktivitását (önmagában viszont nem elég a produktivitás megállapításához; a szerkezetek egy része így nem jellemezhető)
- igei korlátozás:
 - Siewierska (2008a, 2008b) alapján: speciális morfológiai jelölő; személybeli oppozíció hiánya; egyeztetés hiánya
- esetalak/tematikus szerep:
 - Givón (1990): szemantikai szerepe szerint a legmagasabb fokon áll a szerephierarchiában: Á > BEN > P > egyéb; nominatív nyelvekre: Nom > Dat > Acc (Part) > egyéb
- nézőpont, profilálás

Az előadás felépítése

- a vizsgálat kérdései, feltevései
- a vizsgált nyelvek
- a személytelenség definíciója/definíciói
- **anyag, módszer, adatok**
- példák
- (előzetes) eredmények

A források

- Az adatgyűjtés menete:
 - szakirodalmi áttekintés
 - az egyes nyelvek nyelvtanai
 - kérdőíves vizsgálat (fordítások)
 - korpuszvizsgálat (önálló korpuszok)
 - kérdőíves vizsgálat (pragmatika)
 - korpuszvizsgálat (párhuzamos korpuszok)
 - kérdőíves vizsgálat (használati kérdések)
 - folyamatos konzultáció

Kérdőívek

- 5 kérdőív
- háromban fordítási feladatok: elsősorban Siewierska (2008a) nyomán, 86-55-38 példamondat, forrásnyelvek: magyar és orosz
- pragmatikai kérdőív: az első kérdőív 86 mondatáról, elfogadhatósági ítéletek
- használatot vizsgáló kérdőív: kontextusvizsgálat

- mutatóanyag:

(13) *Ellopták a táskám.*

- ki a legfontosabb résztvevő ebben az eseményben?
- ki vagy mi a legfontosabb résztvevő ebben a mondatban?
- ki az esemény előidézője?
- kire vonatkozik ez a mondat? (ember, élő entitás, élettelen dolog stb.)
- egy vagy több egyedről van szó?
- honnan lehet ezt tudni?
- mondj egy olyan helyzetet, amikor használnád ezt a mondatot!
- ha te mondd ezt a mondatot, vonatkozhat-e rád/ a beszédpartneredre?
- stb.

Adatközlők

- szociolingvisztikai változókat nem vizsgálók
- személyes, internetes gyűjtés, szibériai terepmunka
- finn: 10
- permják: 5
- szurguti hanti: 7 (3)
- udmurt: 8
- komi: 2
- mari: 5
- összesen eddig: 37 adatközlő
- minden nyelvből egy-egy anyanyelvi konzulens

Korpuszok

- párhuzamos korpuszok:
 - PM: Pavlik Morozov-szöveg, Turku (2010)
 - szépirodalmi, prózai szöveg, beszélt nyelvi jegyeket is mutat
 - oroszról fordították
 - kb. 13.000 szövegszó
 - nem annotált, de számozott
 - Suomi: Suomen maa ja luonto, Turku (2010)
 - köznyelvi, ismeretterjesztő szöveg
 - finnől fordították
 - kb. 27.000 szövegszó
 - nem annotált, de számozott
- önálló korpuszok:
 - adatbázis: MNSz2, Kielipankki (sajtónyelvi és szépirodalmi alkorpusz), Udmurt Nemzeti Korpusz
 - saját összeállítású: komi és permják: 30.000 szövegszó, hanti: 20.000 szövegszó, mari: 25.000 szövegszó
 - szépirodalom, ismeretterjesztő, publicisztika

Az előadás felépítése

- a vizsgálat kérdései, feltevései
- a vizsgált nyelvek
- a személytelenség definíciója/definíciói
- anyag, módszer, adatok
- **példák**
- (előzetes) eredmények

P13 szerkezetek

(14) fi. (S. L.)

Talo rakenne-ttiin.

(imp. passzív)

ház épít-PASS.PST

(15) pe. (T. E)

Kerku stroit-i-sö.

(3Pl imp.)

ház épít-PST-3PL

(16) pe. (L. P.)

Kerku-sö stroit-i-sö.

(3Pl imp.)

ház-ACC épít-PST-3PL

(17) ha. (O. S.)

qɔ̄t noq ūmt-i.

(imp. passzív)

ház fel ültet-PASS.3SG

A házat felépítették.

(18) fi. (N. L.)

<i>Yleensä</i>	<i>he/mone-t</i>	<i>käy-vät</i>	<i>täällä usein. (3Pl)</i>
általában	ők sok-PL	jár-3PL	itt gyakran

(19) fi. (J. K.)

<i>Yleensä</i>	<i>käy-dään</i>	<i>täällä</i>	<i>paljon. (imp. passzív)</i>
általában	jár-PASS.PRS	itt	sokat

(20) pe. (L. P.)

<i>(nija) čoka</i>	<i>tatćo</i>	<i>vovlö-ny.</i>	<i>(3Pl)</i>
ők gyakran	ide	jár-3PL	

(21) ha. (L. K.)

<i>(ʌəɣ) wīči pə</i>	<i>ārpa</i>	<i>təɣnam</i>	<i>jāŋqia-ʌ-ət. (3Pl)</i>
ők állandóan	sok	ide	járkál-PRS-3PL

(22) *Általában sokat járnak ide.*

Pl3 jellemzés

- egyeztetés: mindig
- pro-drop: a finnben nincs
- szórend: a domináns szórendnek megfelelő
 - S: a prototipikustól eltér, mivel nem önálló lexéma jelzi
- tematikus szerep: Ágens
- referencialitás: határozatlan, csoport, melynek egyedei elkülöníthetők, mindig +élő, de nem mindig +ember
 - A: prototipikus, személyes
- feltűnőség: a beszélő nézőpontjáról az eseményre vagy annak eredményére tevődik át a figyelem fókusza
 - T: nem a tipikus figura
- S, T - személytelen, A: személyes

P13 a vizsgált nyelvekben

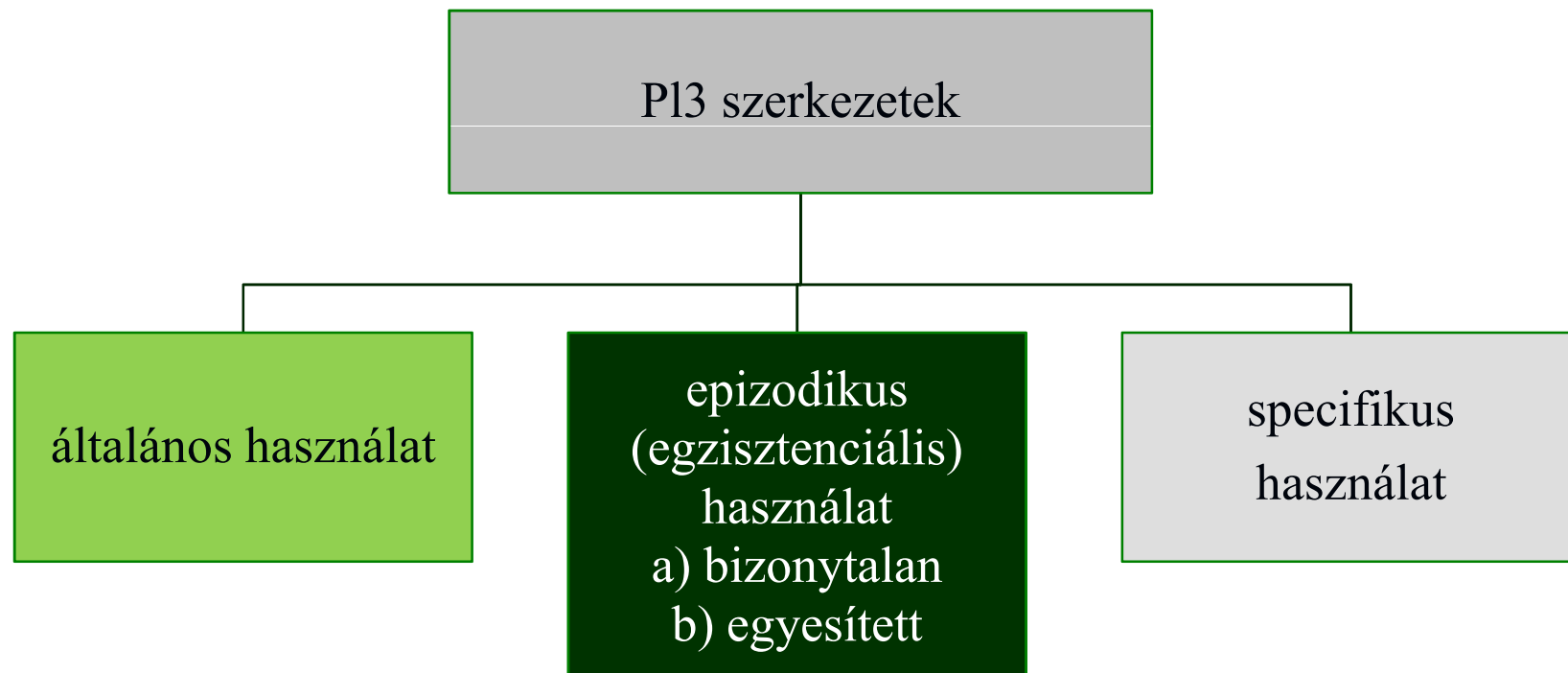
magyar > permják > hanti > finn

nincs önálló passzív paradigma van passzív

pro-drop (pro-drop) (pro-drop) ?pro-drop

P13 szerkezetek – használati típusok az alany referenciális hatóköre alapján

- Siewierska (2011): az európai nyelvekben az R-típusú szerkezetek közül a **man** és a **P13** azonos jegyek alapján jellemezhető

Használat a szövegekben (PM)

- a specifikus és az epizodikus használat elhatárolása nem mindig egyértelmű
- ha a tágabb kontextus alapján nem meghatározható, akkor lehet speciális

	magyar	permják	hanti	finn
általános	13	10	n. a.	1
epizodikus	16	11	n. a.	1
speciális	1	1	n. a.	1
összes példány	30	22	n. a.	3
összes 3Pl	140	136	n. a.	65

Generikus főneves szerkezet

(23) fi. (S. L.)

<i>Ihmise-t</i>	<i>ei-vät</i>	<i>pidä</i>	<i>siitä,</i>	<i>että</i>
ember-PL	NEG-3PL	szeret	az:ABL	hogy
<i>heidät</i>	<i>heräte-tään</i>	<i>aikaisin</i>		<i>aamulla.</i>
ők.ACC	ébreszt-PASS.PRS	korán		reggel:ADE

(24) fi. (M. J.)

<i>Ei</i>	<i>ole</i>	<i>kiva-a, jos</i>	<i>heräte-tään</i>	<i>aamuyöllä.</i>
NEG.3SG	COP	JÓ-PART ha	ébreszt-PASS.PRS	hajnal:ADE

(25) pe. (P. P.)

<i>Mort</i>	<i>oz</i>	<i>radejt,</i>	<i>kör</i>	<i>sijö</i>	<i>sajmötö-ny</i>
ember	NEG.PRS.3SG	szeret	mikor	ő.ACC	felébreszt-3PL
<i>šondi</i>	<i>pet-töž.</i>				
nap	felkel-TERM				

Generikus főneves szerkezet

(26) ha. (M. S.)

<i>qantəq</i>	<i>qō</i>	<i>əntə</i>	<i>laŋq-aλ</i>	<i>jəmat</i>
hanti	ember	NEG	akar-PRS-3SG	nagyon
<i>āλəŋ</i>	<i>noq</i>		<i>wärəntə-tayə.</i>	
reggel	fel		ébred-INF	

(27) ha. (L. K.)

<i>qantəq</i>	<i>qō</i>	<i>āλəŋ</i>	<i>qūhəλ</i>	<i>nōk</i>	<i>rüwəλ-tayə</i>
hanti	ember	reggel	korán	fel	kel-INF
<i>λüwəλ</i>	<i>əntə</i>	<i>laŋq-aλ.</i>			
ő:3SG	NEG	akar-PRS-3SG			

(28) *Az ember nem szereti, ha hajnalban felébredtük.*

(29) fi. (S. H.)

Ihmis-et ovat muuttu-neet hyvin
ember-PL COP.3PL változik-PTC.PST.PL nagyon
paljon tekniika-n kehitty-e-ssä.
sok technika-GEN fejlődik-INF-INE

(30) fi. (N. L.)

Tekniika-n kehitys muutta-a ihmis-tä.
technika-GEN fejlődés változtat-3SG ember-PART

(31) pe. (L. P.)

t'ehníka šövmö-mön čöč jöz-ys jona vežsíś-ny.
technika fejlődik-GER együtt nép-3SG erősen változik-3PL

(32) ha. (O. S.)

qantəy jāy pā ūr-ən woλ-ta jəy-ət
hanti nép más mód-LOC él-INF válik.PST-3PL
t'exníka noq ät-əm λāt-nə.
technika fel megjelenik-PTC.PST idő-LOC

(33) *Az emberek nagyon megváltoztak a technika fejlődésével.*

A generikus főnév jellemzése

- egyeztetés: a magyarban mindig, fi. ha. pe. ingadozik
- szórend: a domináns szórendnek megfelelő
 - S: inkább prototipikus, bár nem teljes az egyeztetés
- tematikus szerep: Ágens, Experiens
- referencialitás: határozatlan, csoport, melynek egyedei NEM elkülöníthetők, mindig +élő, mindig +ember
 - A: kevésbé prototipikus, személytelen
- feltűnőség: a beszélő nézőpontja elsődleges, de mintegy kivonja magát a lehetséges értelmezési tartományból
 - T: csak részben a tipikus figura
- A , T - személytelen, S: személyes

Használat a szövegekben (PM)

	magyar	permják	hanti	finn
specifikus, egyedjelölő	0	0	n. a.	0
határozatlan, csoportjelölő	1	1	n. a.	0
személytelen egyedjelölő (Ramat- Sansó 2007 nyomán)	1	1	n. a.	0

Generikus főneves szerkezet a vizsgált nyelvekben

magyar, hanti, permják

>

finn

viszonylag gyakori

nagyon ritka

szinte csak speciális
egyedi olvasat

A pro-drop paraméterrel összefüggésben?

Siewierska (2011): azokban a nyelvekben, ahol a P13
személytelen szerkezetek általánosak, a generikus főneves
szerkezetek ritkábbak > ez a finnre nem ad magyarázatot

A kauzatív személytelen szerkezet

- a magyarban és a hantiban nem találtam erre adatot

(34) pe. (L. P.)

Menö *kyn-t-ö.*

én.ACC fagy-CAUS-3SG

‘Fázom.’

- az igék listázhatók: *juötö* ‘szomjas’, *ösötö* ‘rosszul van’, *uz’ötö* ‘álmos’, *kyzötö* ‘náthás’, *hesjötö* ‘tüsszent’, *visötö* ‘fáj (valamije)’, *šylötö* ‘énekelni van kedve’

A kauzatív személytelen szerkezet

(35) fi. (S. L.)

Minu-a nuku-tta-a.

én-PART alszik-CAUS-3SG

‘Álmos vagyok.’

(36) fi. (S. L.)

Minu-a väsy-ttä-ä.

én-PART fárad-CAUS-3SG

‘Fáradt vagyok.’

(37) fi. (S. L.)

Minu-a kahvi-tta-a.

én-PART kávé-CAUS-3SG

‘Kávézhatnékom van.’

A kauzatív személytelen szerkezet jellemzése

- egyeztetés: nincs
- szórend: a domináns szórendtől eltérő
 - S: NINCS / nem kanonikus
- tematikus szerep: Experiens (ha ágens, akkor nem prototipikus > nem akaratlagos)
- referencialitás: határozott, egyed, mindig +élő, mindig +ember DE: az előidéző mindig ismeretlen, teljesen határozatlan
 - A: nem prototipikus, személytelen
- feltűnőség: a cselekvés, történés megtapasztalója a trajektor
 - T: tipikus
- S, A - személytelen, T: személyes

Előzetes eredmények

- az S, A, T kategóriákkal az összes vizsgált szerkezet típus leírható egy egységes keretben
- az egyes finnugor nyelvekben a személytelenség kódolási stratégiái:
 - szerkezet típusonként egyezők, de eltérő szerkezeteket használnak azonos jelentés kifejezésére
 - a megegyező szerkezet típusok használata - a beszélők és a korpusz szerint - általában azonos, de:
 - gyakorisági eltérések
- inkább areális mint genetikai mintázatok fedezhetők fel
 - a permjék, és mari közelebb áll egymáshoz, mint pl. a magyar és a hanti
- nincs olyan szerkezet típus, ami más nyelvekből nem lenne adatolható
- a Pl3 és a generikus főnév disztribúciós elrendezésben van a különféle személytelen passzív szerkezet típusokkal
- vannak szerkezetek, amelyek teljesen különállók, pl. a kauzatív személytelen (és az időjárásigék)
 - ezért nem prototípus-elv, hanem inkább hálózati rendszer alapján lehet modellálni a szerkezet típusokat

Hivatkozott irodalom

- Bartens, Raija 1995. Suomalais-ugrilaisten kielten meteorologisista ja muita luonnonolosuhteita merkitsevästä ilmauksesta. *JSFOu* 86, 33–65.
- Bartens, Raija 2000: Permilaisten kielten rakenne ja kehitys. *MSFOu* 238.
- Creissels, Denis 2008: *Impersonal and related constructions: a typological approach*. Kibővített előadásvázlat. 2008 június 2–3, Tartu.
[<http://www.fl.ut.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=393693/impers.+constr.Tartu.pdf>]
- Bybee, Joan 2006: From usage to grammar: the mind's response to repetition. *Language* 82 (4): 711–733.
- Суранов, Е.А. [Цыпанов, Е. А.] 2004: *Грамматические категории глагола в коми языке*. Сыктывкар.
- Csepregi, Márta 2011 [1998]: *Szurguti osztják chrestomathia*. 2nd revised edition. Studia uralo-altaica supplementa 6. Szeged: JATE Press.
- F. Gulyás, Nikolett 2012: Kiről beszélünk? – Finn és magyar személytelen szerkezetek funkcionális megközelítésben. In Hattyár Helga – Hugyeczk Enikő Henriett – Krepsz Valéria – Vladár Zsuzsa (szerk.): *A sokszínű alkalmazott nyelvészet. Tanulmányok az alkalmazott nyelvészet területeiről*. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 147. Budapest: Tinta Könyvkiadó, 165–175.
- F. Gulyás, Nikolett 2013: A Pl3 igealak nem referenciális használatáról. In Drávucz Fanni – Haindrich Helga Anna – Horváth Krisztina – Karácsony Fanni (szerk.): *Félúton 8. A nyolcadik Félúton konferencia (2012) kiadványa*. Budapest: ELTE, Nyelvtudományi Doktori Iskola, 211–24.
- F. Gulyás, Nikolett -Yulia Speshilova 2014: Impersonals and passives in contemporary Udmurt. *Finnisch-Ugrische Mitteilungen* 38: 59–91.

Hivatkozott irodalom

- Filchenko, Andrey Yury 2007. *A Grammar of Eastern Khanty*. Rice University. Doctoral Thesis. Manuscript. <http://hdl.handle.net/1911/20605> (2012. 12. 17.)
- Givón, Talmy 1990: *Syntax: A functional-typological introduction. Volume II*. Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company.
- Helasvuo, Marja-Liisa – Tuomas Huumo 2010. Mikä subjekti on? *Virittäjä* 114 (2): 165–95.
- Helasvuo, Marja-Liisa – Vilkuna, Maria 2008: Impersonal is personal: Finnish perspectives. *Transactions of the Philological Society* 106: 2, 216–245.
- Holvoet, Axel 2001. Impersonals and Passives in Baltic and Finnic. In Östen Dahl – Maria Koptjevskaja-Tamm (eds.): *The Circum-Baltic Languages*. Vol. 2: Grammar and Typology. Amsterdam: John Benjamins, 363–89.
- Honti László 1984. *Chrestomathia Ostiastica*. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Kalina, G. A. – Raspopova, Z. V. [Калина, Г. А. – Распопова, З. В.] 1983: *Коми-пермяцкӧй кыв. Часть II. Синтаксис*. Пермскӧй книжкӧй издательство. Коми-пермяцкӧй отделенӧ. Кудымкар.
- Keenan, Edward 1976. Towards a universal definition of “subject”. In Charles Li (ed.): *Subject and Topic*. NY: Academic Press, 305–34.
- Kulonen, Ulla-Maija 1989. The passive in Ob-Ugrian. *MSFOu* 203.
- Lewis, M. Paul – Gary F. Simons – Charles D. Fennig (eds.) 2014. *Ethnologue: Languages of the World*. Seventeenth edition. Dallas, Texas: SIL International. Online version. <<http://www.ethnologue.com/language/udm>> (2014. 1. 12.)

Hivatkozott irodalom

- Langacker, Ronald 1991: *Foundations of Cognitive Grammar*. Vol. 2: Descriptive Application. Stanford, CA, Stanford University Press.
- Langacker, Ronald W. 2009. On the subjects of impersonals. In Ronald W. Langacker: *Investigations in cognitive grammar*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter, 109–47.
- Lytkin, V. I. [Лыткин В. И.] (ред.) 1962: *Коми-пермяцкий язык*. Введение, фонетика, лексика и морфология. Коми-пермяцкое книжное издательство: Кудымкар.
- Malchukov, Andrej – Akio Ogawa 2011. Towards a typology of impersonal constructions. A semantic map approach. In Andrej Malchukov – Anna Siewierska (eds.): *Impersonal constructions. A cross-linguistic perspective*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 19–56.
- Méndez-Naya, Belén – López-Couso, María José 1997: What is really meant by *impersonal*? On *impersonal* and related terms. In: *Atlantis. Journal of the Spanish Association for Anglo-American Studies* 19: 185–192.
- Ponomarova m.e.: *Komi–permják nyelvkönyv*.
- Salo, Merja 2011: Meteorological verbs in Uralic languages – are there any impersonal structures to be found. In: Malchukov, Andrej–Siewierska, Anna (eds.): *Impersonal constructions. A cross-linguistic perspective*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. 395–438.
- Sansó, Andrea 2006: 'Agent defocusing' revisited. Passive and impersonal constructions in some European languages. In: Werner Abraham – Larisa Leisiö (eds.): *Passivization and Typology*. Amsterdam: John Benjamins, 232–273.
- Schiefer, Erhard 1981: Das anonyme Subjekt in den finnisch-ugrischen Sprachen. In: Bereczki Gábor–Molnár József (szerk.): *Lakó-émlékkönyv*. Budapest, 140–157.

Hivatkozott irodalom

- von See Franz-Montag, Ariane 1984: 'Subjectless sentences and syntactic change'. In: J. Fisiak (ed.): *Historical syntax*. Berlin, Mouton de Gruyter, 521–533.
- Selkov, N.N. [Сельков, Н.Н.] (ред.) 1967: *Современный коми язык*. Учебное пособие для высших учебных заведений. Ч. II. Синтаксис. Сыктывкар, 150–163.
- Siewierska, Anna 2008a: Introduction: Impersonalization from a subject-centred vs. agent-centred perspective. In: *Transactions of the Philological Society* 106:2, 1–23.
- Siewierska, Anna 2010. From 3ptl-to passive: incipient, emergent and established passives. *Diachronica*. 27 (3): 73–109.
- Siewierska, Anna 2008b. Ways of impersonalizing. In Maria de los Ángeles Gómez Gonzáles – Lachlan J. Mackenzie – Elsa M. González Álvarez (eds.): *Current Trends in Contrastive Linguistics*. Amsterdam: John Benjamins, 3–26.
- Siewierska, Anna 2010. From 3ptl-to passive: incipient, emergent and established passives. *Diachronica*. 27 (3): 73–109.
- Siewierska, Anna 2011. Passive constructions. Matthew S. Dryer – Martin Haspelmath (eds.): *The World Atlas of Language Structures Online*. Leipzig: Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology. <http://wals.info/chapter/107A> (2011. 12. 15.)
- Stipa, Günter 1962: Impersonale Ausdrucksformen. In: *Commentationes Fenno-Ugricae in honorem Paavo Ravila. Suomalais-Ugrilaisen Seuran Toimituksia* 125, Helsinki. 579–592.
- Svenonius, Peter 2002: Introduction. In: Svenonius, P. (ed.): *Subjects, Expletives and the EPP*. Oxford: OUP.
- Tolcsvai Nagy Gábor 2012: Az alany funkcionális értelmezéséhez. In Tolcsvai Nagy Gábor – Tátrai Szilárd (szerk.): *Konstrukció és jelentés. Tanulmányok a magyar nyelv funkcionális kognitív leírására*. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem. 103–22.
- Tolcsvai Nagy Gábor 2013: *Bevezetés a kognitív nyelvészetbe*. Budapest: Osiris.
- Tóth Ildikó 2000. Személytelen szerkezetek és expletív alanyok. In Kenesei István (szerk.): *Igei vonzatszerkezet a magyarban*. Budapest: Osiris. 127–55.
- Tuomikoski, Risto 1971. Persoona, tekijä ja henkilö. *Virittäjä* 75 (2): 146–51.
- Vihman, Virve-Anneli. 2002: Impersonalized impersonals: Argument structure and language change. In: *Proceedings of the 2002 TAAL Postgraduate Conference*. [<http://www.ling.ed.ac.uk/pgc/>]

Köszönöm a figyelmet!
Pāsipa!
Tau!
Kiitos!

nikolett.fgulyas@gmail.com
<https://elte.academia.edu/NikolettFGulyas>

Az előadás az OTKA K 204149 sz.
projekt keretében készült.

